

ПЕРЕДМОВА

Наукова спільнота, політики, громадська думка дедалі частіше виходять на проблеми визначення специфіки політичної системи України, ефективності функціонування політичних інститутів, перспектив конституційних змін, сутності українських політичних партій тощо – тобто на докорінні фактори, які визначають політичне життя в Україні.

І тут виникає питання: завершився процес формування політичної системи в Україні чи ні? В постсоціалістичних країнах (і в більшості пострадянських країн у тому числі) цей процес майже завершився. Тільки в Україні (і ще в декількох пострадянських країнах) постійно змінюється конституція і це веде до того, що політична система не може усталитися, політичні партії закликають до політичних реформ, не дуже чітко усвідомлюючи їх цілі, гілки влади змагаються між собою за повноваження, не турбуючись про ефективність функціонування, а повноваження органів самоуправління чітко не визначені.

Така ситуація непокоїть населення, веде до політичної боротьби усіх проти усіх, змушує науковців шукати об'єктивні і суб'єктивні причини такого розвитку подій, що не тільки дестабілізує внутрішньополітичну і внутрішньо-економічну ситуацію в країні, але й підриває імідж України у світі як стабільної країни на чолі з ефективним керівництвом, надійного політичного і економічного партнера.

Ця ж ситуація живить надії недругів України на нездійснення державницького проекту, на розкол країни, заважає інтеграції країни в європейське співтовариство, співпраці з країнами – стратегічними партнерами і міжнародними інституціями, які можуть здійснити широкі програми допомоги України у різних сферах.

Зазначені проблеми стояли в центрі уваги чергового другого (після реорганізації Асоціації політичних наук України згідно з вимогами членства у Міжнародній асоціації політичних наук) конгресу політологів України. Пропонований збірник наукових праць виданий за результатами цього конгресу. На конгресі найгостріші дискусії розгорталися навколо міри функціональності інститутів держави і влади, тенденцій розвитку і занепаду цих інститутів, факторів, які стримують політичну модернізацію країни.

Багато уваги приділялося фактору «специфічності» державної влади в Україні з її позитивами – демократія, національний характер і негативами – корумпованість, олігархізація, безвідповідальність. Крім того потребують аналізу взаємовідносини у трикутнику «президент – уряд – парламент». Чи нормальна ситуація у розподілі функцій влади, коли в Україні існує сильний парламент, сильний президент і слабкий уряд, який постійно атакується з боку «сильних» гілок влади?

На конгресі широко обговорювалася проблема партійного будівництва. Ситуація у цій сфері складна. Назви партій не відповідають змісту партійної

діяльності і теоретичним базам, на основі яких вони мали б формуватися і функціонувати. Класичні консервативні, ліберальні, християнські, комуністичні, соціалістичні партії не корелюються з українськими. Тому виборець голосує не за програми партій, а за «обличчя» (вождів) партій. Така надперсоналізація партій не може вважатися нормальним явищем і вимагає додаткового вивчення механізмів формування суспільної свідомості і електоральних орієнтацій населення України, особливо в плані ідеологічного і політичного самовизначення політичних партій на «праві», «центристські».

У рішеннях конгресу підкреслюється, що додаткового вивчення вимагає ситуація, коли під поняттям «держава» ховається інша сутність – правлячий клас, для якого так звані «державні інтереси» нічого не значать. Тому конвертування власності і грошей у владу, а влади – у власність і гроші становить реальну небезпеку дискредитації самого поняття «демократична, соціально-правова держава» як арбітра у взаємовідносинах соціальних груп, верств, страт в українському суспільстві.

Не обійшли увагою учасники конгресу проблему розробки механізмів, що виключають монополізацію влади деякими фінансово-економічними угрупованнями, які відстоюють не національні, а свої вузькокорпоративні інтереси, а також проблему взаємовідносин моралі і політики.

Можна було б і надалі перераховувати проблеми, які стали предметом доповідей і широкої дискусії. Головне, що науковці поєднували теоретико-методологічний, праксеологічний і ціннісний аналіз поточної і майбутньої політичної ситуації в Україні. Безумовно, дискусії не мали вичерпного характеру і будуть продовжені на майбутньому конгресі.

Президент
Асоціації політичних наук України
академік НАН України

Ю. Левенець

Президент
Української академії політичних наук
член-кореспондент НАН України

М. Михальченко